

Afetlerde Erken Uyarı ve Toplumsal Farkındalık Yaratmada Etkili Kamu Politikaları

Zerrin TOPRAK KARAMAN

Prof. Dr.

Dokuz Eylül Üniversitesi- Kamu Yönetimi Bölümü- İzmir- Türkiye

ORCID: 0000-0001-7153-2838

zerrin.toprak@deu.edu.tr

Öz

Afet Yönetimi, toplumun sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşamasını zorlaştıran veya ortadan kaldıran bir sürecin tanısından başlayarak planlanması ve yönetimidir. Afetler, doğal, teknolojik veya insan kaynaklı tehlikeli olgulardır. Tehlike yaratan fiziksel, ekonomik ve toplumsal kayıplar güvenlik ile ilişkilendirilmektedir. Güvenlik açığının ortaya çıkmaması için afet yönetiminde “erken uyarı” çalışmaları önemli bir aşamadır. Erken uyarı bir bakıma risk yönetiminin en önemli bir boyutudur. Erken uyarı sisteminin temel elemanları; 1. risk tespiti; 2. uyarı ve izleme; 3. iletişim ve bilginin yaygınlaşması, 4. müdahale kapasitesi olarak tanımlanmaktadır. Genel olarak erken uyarı, hava tahminleri için daha kolaydır; meteoroloji istasyonları ve haberleşme (radyo, kablolu yayınlar, internet ve cep telefonları) gibi konularda ilgili kamu idareleri, kamu yönetiminde temel aktörlerdir. Türkiye’de Kamu Yönetimlerinin erken uyarı konusunda ne kadar hazırlıklı olduğu, yerel halk/toplumun, bu çalışmaların ne kadar farkında olduğu ve idareden beklentilerinin neler olduğu ile toplumun kendisine düşen sorumlulukların farkında olup olmadığı konuları etrafındaki ana başlıklar, bu çalışmada öncelikli sorgulamalardır. Çalışmanın mantıksal çerçevesi, konunun teorik yönü yanında internet erişim imkânlarının kullanılarak “farkındalık” anketleri aracılığıyla, web üzerinden ilgi gruplarına yönelik durum tespitine dayandırılmıştır. Bu şekilde ayrıca “afetlerde erken uyarı” konusunda idarenin tutumu ve halkın bu konudaki bilgisi ve ilgisinin derecesinin ölçülmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet Yönetimi, Erken Uyarı, Toplumsal Farkındalık, Dirençli Toplum, Kamu Politikaları.

Effective Public Policies On Early Warning at Disasters and On the Arousal of Social Awareness

Abstract

Disaster Management is the planning and management of a process that complicates or destroys a society's living in a healthy and balanced environment starting from its diagnosis. Disasters are natural, technological or human induced hazardous phenomena. The physical, economic and social losses which pose danger are associated with security. "Early warning" studies are an important stage in disaster management for the nonoccurrence of the security deficit. Early warning is in a sense the most important dimension of risk management. The fundamental elements of the early warning system are defined as; 1. the determination of risk; 2. warning and monitoring; 3. the flourishing of communication and information; and 4. intervention capacity. In general, early warning is easier for weather forecasts and the relevant public administrations are the basic actors in public administration in such issues as weather stations and communication (radio, cable broadcasts, the Internet, and mobile phones). The main titles around the issues of how prepared the Public Administrations in Turkey are for early warning, how aware the local public/society is of these studies, what its expectations from the administration are and whether the society is aware of the responsibilities that fall to it are the enquiries of priority in this study. The logical framework of the study has been based on the determination of the case for the interest groups via the Web by means of "awareness" questionnaires by using the possibilities of access to the Internet besides the theoretical side of the issue. In this way, it is also aimed to quantify the attitude of the administration towards "early warning at disasters" and the degree of the knowledge and interest of the public regarding this matter.

Keywords: Natural Disaster, Early Warning, Social Awareness, Resilience Society, Public Policies.

GİRİŞ

Hangi tema içinde olursa olsun, modern yönetim modelleri, genel olarak konuya özel düzenlenmiş mevzuat ve ilişkilendirilmiş bir metot içinde uygulanmaktadır. Genel yaklaşım, “ülkenin kaynaklarını muhafaza etmek, korumak, geliştirmek ve krizle karşılaştığı hallerde mümkün olduğu kadar kaynakları iyileştirmek, geri kazanmak ve geliştirmek” vb. hususları kapsamasıdır. Konu afet yönetimi ile ilişkilendirildiğinde, karşılaşılan afet tipine göre toplumsal olarak tehlikeyi en az zararlarla atlama başarısı için “ihtiyatlılık ilkesi” gereğince erken uyarı konusunun önemini benimsemek gerekmektedir. Ayrıca afetlerde toplumsal mukavemeti sağlayıcı çok yönlü önleme tedbirlerini belirleme ve belirlenen bu tedbirleri kamu politikalarına katabilme kararlılığı ve yönetme becerisi ile afet yönetimi yakından ilişkilidir.

AFETLERDE ERKEN UYARI VE ÖNEMİ

“Erken uyarı” kavramının ne anlama geldiğine yönelik olgunlaşmış bir tanım bulunmamaktadır. Yazara göre, temel unsurları itibariyle “*ilgileri önceden çeşitli yöntemlerle bilgilendirerek ‘farkındalık’ yaratmak ve kendilerini tehlikeli bir durumdan kurtaracak ‘zamani’ kazandırmak*” faaliyetidir. Uyarı metodu, insanlık tarihinde öteden beri bilinmekte ve çeşitli amaçlarla kullanılmaktadır. Aslında erken uyarı kavramı; bilgi toplumu ile ilişkilidir ve “istihbarat” sözcüğünün içerdiği yeni öğrenilen haberler ve bilgiler anlatımıyla uyumludur. Haber veren ve verilen, ortak çıkarlara sahip olabilir. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı’nın (AFAD), geliştirdiği afet sözlüğünde “erken uyarı” kelimesi; “*gelmekte olan tehlike veya tehdidin, kaynağı, yeri, zamanı, şiddeti veya büyüklüğü, olasılığı, muhtemel etkileri belirlenerek, resmî kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan duyurular*” olarak belirtilmiştir (AFAD, 2014: 70). Ayrıca afete hazırlık çalışmaları içerisinde uyarı ile ilgili sistem kurmanın önemi vurgulanmıştır.

İdarenin sahip olduğu uygun teknoloji sayesinde afetler nedeniyle gerçekleşmesi kuvvetle muhtemel tehlike hakkında; hızla bilgi sağlama, idari önlem alacak stratejiyi geliştirme ve halka uygulamaya imkân yaratacak zamanı kazandırma, bu konudaki temel stratejidir. Erken uyarı bir süreçtir ve başarısı iki önemli unsurun bütünlüğünü gerektirmektedir. İlki, “uygun teknolojiyi kullanmak”; ikincisi ise afetin tehlike derecesine göre, bölgesindeki yerel halkı bu süreçte “ikna ederek yönetebilmek” kabiliyetidir. Halk¹, kamu yönetiminden/idareden öncelikle konuya göre strateji geliştirmesini, önlem almada kolaylaştırıcı olmasını ve yol göstermesini beklemektedir. Kuşkusuz halktan da bilgilendirme bağlamında idari mekanizma, bireysel önlem almasını ve talimatlara uymasını istemektedir.

---

¹Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği (ÇEDY, md.4/n) ve 2017 tarihli Stratejik Çevresel Değerlendirme Yönetmeliğine (SÇDY, md.5/d) göre halk; Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları, Türkiye’de ikamet eden yabancılar ile ulusal mevzuat çerçevesinde bir veya daha fazla gerçek ve tüzel kişiyi veya bu tüzel kişilerin birlik, organizasyon veya gruplarıdır.

Teknolojinin sağladığı anlık iletişim sayesinde, afetlerden zarar gören toplulukların öğrenilmiş dersleri hızla küresel paylaşımına girmektedir. Örneğin; Amerika Birleşik Devletleri, Teksas bölgesinde gerçekleşen Harvey Kasırgası (25 Ağustos 2017) nedeniyle 39,000’den fazla kişi katastrofik sellerden dolayı evlerinden uzaklaştırılmıştır (The Balance, 2018). Kasırgadan tahliye konusunda Belediye Başkanı, Teksas Valisi ve her kademedeki görevliden halka birbirinden farklı bilgilendirme ve uyarılar gelmesi (BBC, 2018) kamuoyunda ve uluslararası düzeyde eleştiri konusu yapılmıştır. Afet tiplerine göre yönetim stratejilerini belirlemek ve geliştirmek, toplumun afetlere karşı mukavemetini zaman içinde artırmaktadır. Atmosferik bir olay, gelişmiş bir ülkede meydana gelmekle birlikte, aynı ülke coğrafyasında gerçekleşecek benzer vakalarda da her zaman güvenilecek bir strateji oluşturulamayacağına iyi bir örnek teşkil etmektedir. Afetin şiddeti başta olmak üzere çeşitli tehlike farklılaşmalarını, her zaman doğru tahmin etmek mümkün olamamaktadır. Afetler ve toplumsal güven ilişkisi, çeşitli tehditlere karşı idari hazırlık sağlamada önemsenmektedir.

RİSK TOPLUMU VE ERKEN UYARI

Her konuda yeni teknolojilerin, yeni ürünlerin insan hayatını çok yönlü etkilemesi bağlamında ve bilgi toplumu olmanın hedef haline getirildiği koşullarda; aynı zamanda Ulrich Beck’in (1992) tanımladığı risk toplumu (Cottle, 2001: 6-7) haline dönüştüğü hususunu da gözden kaçırmamak gerekir. Riskten kaçınmaya uygun yapılanmanın da bu dönüşüm nedeniyle gerekliliği konusu (Yalçınkaya & Özsoy, 2003: 5-6) önemli yapısal değişimlere yol açmaktadır. Teknolojik gelişmelerden destek ararken, siber saldırıların hedefi olmak da söz konusudur. Toplumsal olarak karşılaşılan çok yönlü mali kayıplar da aslında kamuoyu baskısı yaratarak, suç korkusuna karşı idari yapılanma gerekliliğini zorlamaktadır.

“Suç Korkusu” ile tanımlanan olgu (James, 1981: 839-840), fiziksel zarar görme ve mülkiyet kaybı ile ilişkilendirilen “tehlike” ve “endişe” hissinin sürekli korku haline dönüşerek zihnimize yerleşmesidir. Burada temel konu, aslında korktuğumuz şey gerçekleşirse de zihnimizde olabileceğinden duyulan korkunun yerleşmesidir. Bu durumda kişi belirsizlikten şok yaşamakta (Yalçınkaya & Özsoy, 2003: 4) panikleyerek sağlıklı düşünememe hali ortaya çıkmaktadır. Bu gelişmeler toplumda güven krizi yaratmaktadır.

Türkiye’de güven eşiği üzerine yapılan çalışmalar, toplumun yüksek oranda güvensizlik algısı içinde olduğunu göstermektedir. Ancak bu konuyu Türkiye ile sınırlandıramayız. Araştırmalar, “Dünyanın birçok ülkesinde devlet mekanizmasının işleyişine karşı yüksek seviyede bir güven duygusunun oluşmadığını; seçmenlerin, iktidarı elinde bulunduran seçilmişlere olan güveninin çok düşük olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu konuda örnek vermek gerekirse; Avrupa’da %35, Merkez ve Doğu Avrupa’da %27, Kuzey Amerika’da %40, Afrika’da %39, Pasifik Asya’da %35 ve Latin Amerika’da ancak %31 oranlarında hükümet edenlere güven olduğu tespit edilmiştir (Can, 2015: 263-264). Bu

oranlar, Doğu Asya'nın gelişmiş ülkeleri için de benzerdir. Doğu Asya'nın en gelişmiş üç ülkesinde devlete olan güven oranları sırasıyla; Japonya'da %14, Güney Kore'de %15 ve Tayvan'da %23 oranlarındadır.

Dünya Değerler Araştırması'nın (2005–2008) anket sonuçlarına göre 57 ülke arasında genel toplumsal güvenin en düşük olduğu ikinci ülke Türkiye'dir. Dünya genelinde güven ortalaması %25,1 iken Türkiye'de ortalamanın %4,8 olduğu görülmektedir (Aslan, 2016: 191). 2010–2014 yılları arasında 5 yıllık bir zaman diliminde toplanan veri setlerine dayandırılarak açıklanan ve “6. dalga” olarak adlandırılan Dünya Değerler Araştırması Raporu'nda ortaya çıkan rakamlar değerlendirildiğinde, önceki yıllarda erişilen sonuçların pek değişmemiş olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye toplumunun, insanlara güveni de oldukça düşüktür. Halkın %11,6'sı “çoğu insana güvenebileceğini”; % 82,9 oranında büyük çoğunluk, diğer insanlarla etkileşime geçerken “çok dikkatli olunması gerektiğini” düşünmektedir (Örmeci, 2016; WVS, 2018).

Bireyler, genel olarak toplumda herkesin yüzünün önünde “görsel yanıltıcılar” olduğunu düşünmektedir. Kuşkusuz bu tip bir güvensizlik halini ortadan kaldırmaya yönelik bir proje olan kamu politikalarının oluşturulma sürecinde kamu, özel ve sivil ortaklık birlikteliğinin sağlanmasına önem verilmektedir. Bu nedenle yerelden başlayan “Yerel Gündem 21” (The Global Development Research Center, 1992) gibi demokratik mekanizmalar oluşturulmasını hedefleyen, uluslararası düzeyde oluşturulan yaygın programlar bulunmaktadır. Ancak felsefesine uygun olarak katılımcı meclislerin nasıl yapılandırılacağına ilişkin Avrupa Konseyi'nin, Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Katma Protokolü'nde (CETS No.207)² yer alan göstergeler önem taşımaktadır. Katılımcılık konusu doğrudan veya dolaylı olarak yaygın bir şekilde uluslararası belgelere girmektedir. Nitekim bütünleşik afet yönetiminde, “risk azaltma” hedefini sağlamaya yönelik stratejik yaklaşımlar açısından son uluslararası yönetsel çalışma olan Sendai Afet Risklerini Azaltma Çerçeve Belgesi'nin (2015–2030) eylem planları, anahtar sözcüğü olan çok paydaşlı yönetim ilkesine dayandırılmıştır³. Protokol, izleyen 15 yıllık dönemde afet risklerini önemli ölçüde azaltarak başta yaşam kayıplarını; sağlık, kültürel, ekonomik, fiziksel, sosyal ve çevresel anlamda, bireysel, toplumsal ve ülkesel boyutta kalkınmayı sekteye uğratacak varlık kayıplarını azaltmayı hedeflemektedir. Bu konular, güvenliğin çeşitli boyutları olarak insan hayatını etkilemektedir.

Ülkeden ülkeye değişse de terör gibi farklı risk faktörlerinin de tetiklediği, refleks haline gelen yaygın güvensizlik hali, bireyleri ve nihai tahlilde toplumu daha

---

²Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Katma Protokolü (2009)'un Gayri resmi Türkçe çeviri ve yorum için bkz. <http://kisi.deu.edu.tr/zerrin.toprak/>.

³Sendai Afet Risklerinin Azaltılması Çerçeve Belgesi, Birleşmiş Milletler tarafından 18 Mart 2015 tarihinde kabul edilmiştir. Sendai; yedi hedef ve dört öncelik ile 2015 sonrasını kapsayan temel politika protokolüdür. Protokol ve 2015-2030 yıllarını kapsayan çerçeve programı için bkz. UN General Assembly, 2018; UN, 2018; UN, 2015).

tedbirli yapmakta ve hilebazlıklara karşı korumakta mıdır? Bu sorunun cevabı, “korku toplumu” (fear of society) kavramı ile yakından ilişkilidir. Güvenliği ortadan kaldıracak her türlü riske karşı hazırlıksız olduğu düşünülen devlete olan güvensizlik, toplumu her türlü hilebazlıklara karşı açık hale getirmektedir. Güven faktörünün sağlanmasındaki başarı derecesi, “afet yönetiminin” etkinliği ile ilişkilendirilmektedir.

Son yıllarda Türkiye’de güvenlik birimleri tarafından cep telefonlarına gönderilen güvenlik uyarıları ve kamu spotu anonslarına rağmen; gerek internet veya telefon vb. teknolojik imkân ve araçlar yoluyla “korkutarak”, gerekse farklı projelerle bireylerde var olan “bir koyup beş kazanmayı” isteme eğiliminden yararlanarak yapılan dolandırıcılıklar yoluyla halk çoğu zaman maddi zarara uğratılmaktadır. Korkutmaya odaklanırsak; suç korkusu tanımına göre, mağduriyete uğrayan kişilerin maddi kayıplar verirken aynı zamanda fiziksel zarar görme hissini de yaşadıkları düşünülebilir. Ancak bu his kişilerce açıkça beyan edilmemektedir. Nihai tahlilde banka hesaplarının veya ev adreslerinin bulunduğu bu ortamda “panikletilerek” talimatlar yerine getirilmektedir. Bu gelişmeler toplum açısından travmatik bir durumdur. Mali kayıplarla sonuçlanan dolandırılma profili incelendiğinde eğitim, meslek ve satın alma gücü açısından bir ortaklık da bulunmamaktadır. Yaşanan olayların görsel ve yazılı basında uyarı amacıyla yer alması da bütün toplumda korkunun yayılmasına yol açtığı düşünülmektedir. Ancak olaylar yavaşlamamakta; her gün bir yenisi eklenmektedir.

Genelde hemen her konuda tereddüt yaşayan ve güvensiz bir toplum olan Türkiye halkı için “kandırılmak” doğal bir sonuç mudur? Her türlü tehdit olasılığı ve/veya tehlike belirtilerine karşı “erken uyarı” çalışmalarında Türkiye’deki yerleşik halkın nasıl tepki göstereceği konusu idari anlamda bir öneme sahiptir. Yukarıda yer alan tespitler bütününde, risk uyarısı ile karşılaştığında toplumun tepkisinin değerlendirilmesi ve nasıl yönetileceğine yönelik kamu politikası oluşturulması amacıyla “afetlerde erken uyarı” konusu, akademik olarak incelemeye değer görülmüştür.

AFETLERDE GÜVENLİK VE ERKEN UYARI

Hangi afet tipi olursa olsun, toplum çevresi/insan çevresi güvenliğinin sağlanması temel bir kuraldır. Doğadan kaynaklanan bir afetin kendi yapısallığından kaynaklanan sorunların giderilmesine yönelik çalışmalar devam ederken; toplumun paniklediği ve yönetimin tüm kadrosuyla hazır olmadığı sel, deprem vb. nedenlerle insani kayıpların var olduğu bir ortamda, kamu yönetimi başta olmak üzere tüm sektörlere nüfuz etmesi olası organize suç örgütlerinin hareketleri ne yönde olacaktır? Bu etkiler nedeniyle idarenin kurumsal amaçları itibariyle belirlenmiş sorumluluklarını yerine getirememesi nasıl bir kriz ortamı yaratacaktır? Bu soruları çözümlenebilmek için toplumun çeşitli konularda davranış tercihlerinin ölçülmesi, olası tehditleri önleyici çok yönlü stratejik senaryoların geliştirilmesi önemlidir

Oysaki afet yönetiminde risk ve kriz analizleri, tehlikelere hazır olma çalışmalarıdır. Bu nedenle de iyi işleyen kamu yönetimi teşkilatlanmasına sistem dışından olduğu kadar sistem içinden gelebilecek tehditler de önemlidir. Hizmet bekleyen halkın ihtiyaçlarına sistem içinden zamanında cevap verebilme, idarenin sorunları çözme kapasitesine bağlıdır. Eğer toplumda güven eşiği düşük ise kaotik bir ortamı yönetebilmek kolay olmayacaktır. Böyle bir toplumsal iklim, suç korkusunu artıracaktır. Nitekim organize suç, kamuya yönelik hizmetleri ve kurumları etkileyerek bireysel ve toplumsal mağduriyet yaratan bir oluşumdur. Oysaki Türkiye’de Kamu Yönetimi lisans eğitim programlarında “Afet Yönetimi” dersi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü hariç, hala Türkiye bütününde, zorunlu bir ders statüsünde olmayıp, bu alandaki yüksek lisans ve doktora çalışmaları da yeni başlamıştır.

Son yıllarda Avrupa’daki afet örneklerinde, daha çok silahlı terörist grupların yaratabileceği sorunlar üzerinden risk analizlerinin yapıldığı görülmektedir. Erişilebilir klasik raporlarda göçle gelen yabancıların, etnik grupların ve yerleşik toplumun profil analizleri, afet yönetimi ile ilişkilendirilmektedir. Yerleşik topluluklar ile göçle gelenlerin “kültürel karşılıkları” ile ilişkilendirilen güven analizleri de giderek idari olarak önemsenen bir konu haline gelmiştir. Günün getirdiği güvenlik açığı yaratan koşullarda, ülkenin sahip olduğu risk tiplerine göre teröristleşmiş organize suç örgütlerine yönelik afet yönetimi senaryolarının da geliştirilmesinin gereklilik olarak değerlendirilmelidir.

Aşağıda, afet yönetimi sürecinde uyulması gereken temel yönetsel çalışmalar ana başlıkları itibariyle yer almaktadır.

Afet Öncesi Risk Hazırlıkları: Afet Tipinin Belirlenmesi, Etkileri Tahmin ve Azaltma (kurtarma, iyileştirme ve yeniden yapılanma), Erken Uyarı ile Müdahale

Afet Sırası Hazırlıkları: Müdahale

Afet Sonrası Kriz Hazırlıkları: Afetin Şiddetinin Belirlenmesi, Etkileri Tespit ve İhtiyaçları Giderme, Kurtarma ve İyileştirme olarak öngörülmektedir

Erken Uyarı Süreci: Güvenilir istihbarat modellerine ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca söz konusu mekândaki yerleşiklere ve kullanıcılara uyarı yapılarak dikkatlerini çekmenin yanı sıra kişilerin konuya ilişkin gözlemlerinden ve varsa tecrübelerinden yararlanarak bilgi desteği sağlamak uygun bir metot olarak düşünülebilir. Halkın paniklememesi için bilgi gizlemek, artık kamu yönetimlerinin itibar ettiği bir metot olmaktan çıkmış görünmektedir. Olası siber suçları da risk analizleri içine alarak, güvenilir kamusal ve bireysel iletişim araçlarından istifade edebilmek ve bu şekilde bireylere ulaşabilmenin fayda sağlayacağı düşünülmektedir.⁴ Ayrıca sıkı sınır kontrolleri ve sınırların izlenmesi de sınır ötesinden gelen tehditlere yönelik etkili tedbirler arasında yer almaktadır.

---

⁴ Bilgi için bkz. Karaman, 2017.

Ülkeden ülkeye farklı şekillerde gelişebilen siyasi, sosyal, kurumsal ve ekonomik faktörlerden bağımsız olarak **erken uyarıya yönelik sistemlerin başarılı olmasına** yol açan birbiriyle bağlantısı bulunan metotlar aşağıda listelenmiştir.⁵

1.Siyasi Kabul: Ulusal planlarla uyumlaştırılmış yerel afet risk yönetimi politikaları oluşturmak; planlama, mevzuat ve bütçeleme konularına yansıyan erken uyarı sistemlerinin faydalarını siyasi olarak güçlü bir şekilde benimsemek,

2.Ortak İşletim Bileşenleri: Her etkili sistem; tespit, izleme, tahmin etme ve uyarma olmak üzere dört bileşen üzerine inşa edilmiştir. Acil durum planlamasında ve uyarılarda risk analizi ile riske ilişkin bilgiyi sisteme dâhil etmek; uyarıları zamanında ilgililere iletmek; ulusal planları yerel düzeydeki ajanslarla işbirliği içinde koordineli hazırlamak ve uygulanabilirliği için acil durum planlarını harekete geçirme becerisini sağlayacak topluluk planlaması ve hazırlıklar yapmak, yeni bilgilendirme araçları (“message broker” gibi)⁶ oluşturmak,

3.Rollerin Açıklanması: Paydaşları belirtmek, rolleri, sorumlulukları ve eşgüdüm mekanizmalarını açıkça tanımlamak; Ulusal Meteoroloji ve Hidrolojik Hizmetleri gibi teknik idarelerin paydaşları da dâhil olmak üzere ulusal ve yerel planlar, mevzuat, yönerge ve değerlendirme raporları içinde rollerin belgelendirilmesini sağlamak,

4.Kaynak Tahsisi: “Erken Uyarı Sistemlerinin” kapasitelerini ulusal ve yerel düzeylerde yeterli kaynaklarla (insan, finansal, ekipman vb.) desteklemek ve bu sistemleri, uzun vadeli sürdürülebilirlik için tasarlanmak ve uygulanmasını sağlamak,

5.Risk Değerlendirmesi: Tehlike, maruz kalma ve kırılganlık bilgileri, acil durum planlaması ve uyarı mesajlarının geliştirilmesine yönelik kritik girdi olarak farklı düzeylerde risk değerlendirmeleri yapmak,

6.Uygun/yerinde Uyarılar: Uyarı mesajlarının anlaşılabilir, tutarlı ve risk bilgisi içermesini sağlamak; tehdit düzeylerini, acil durum hazırlıkları ve tepki eylemleriyle (ses, renk, bayraklar vb. kullanım) ilişkilendirmek üzere tasarlanmış olmak; uyarıları resmi yetkililer ve yerleşik nüfus tarafından bilinen, bir veya birleştirilmiş yetkili kaynak/kaynaklardan yapmak,

7.Uyarıların Zamanlaması: Uyarı yayma mekanizmalarınca uyarı bilgilerinin yetkili makamlara, bu bilgiden yararlananlara ve risk altındaki nüfusa zamanında ve güvenilir şekilde iletilmesini sağlamak,

---

⁵ Karşılaştırma için bkz. Dünya Meteoroloji Örgütü, 2011.

⁶Message Broker: Borsa simsarı benzeri, para karşılığı, güvenli bilgi toplayarak belirli protokoller çerçevesinde ihtiyacı olana bilgi aktarma çalışmasıdır. Yeni bir işkolu olarak örneğin afetler gibi, kamuya bilgi desteği sağlama rolü oynayabileceği öngörülmektedir. Bu çalışmaların bilgisayar ortamında aktarılacağı modüller üzerinde çalışılmaktadır.

8.Müdahale Planlamasına Entegrasyon. Acil müdahale planlarını, tehlike / risk seviyelerine maruz kalan topluluklara (kentsel, kırsal, etnik topluluklar, turistler ve özellikle çocuklar, yaşlılar ve hastaneye kaldırılanlar gibi savunmasız gruplar) uygulanacak eşgüdüm mekanizmalarını çeşitli paydaşların özelliklerini dikkate alarak geliştirmek,

9.Eğitim Programlarında Bütünleşiklik: Risk bilinci, tehlike tanımlaması ve ilgili acil müdahale eylemleri eğitiminde çeşitli resmi ve gayri resmi eğitim programlarıyla bütünleşikliği sağlamak; afetlerde her an harekete geçilebilirliği sağlamak için hazırlık çalışmalarını düzenli yapmak, testlerle hazırlıkların işlerliğini kontrol etmek ve gerekli ilişkilendirmeleri yapmak,

10.Geri Bildirim: Acil durum erken uyarı sistemlerini, sistematik ve düzenli bir şekilde afet süreci ile ilgili olarak değerlendirmek, zamanla sistemde gelişmeyi sağlamak için etkili geri bildirim ve iyileştirme mekanizmalarını her seviyede planlamak, sürece yönelik çalışmaların raf ömrünü değerlendirmek ve öğrenilmiş dersler sisteminin geliştirilmesi için bilgilerin değerlendirilerek raporlandırılmasını sağlamak.

Yukarıda yer alan çeşitli konularda halkın, ilgili kurumdan bilgi alma isteği bulunmaktadır. Kamu yönetimi açısından afet yönetimi sürecinde başarının sağlanması için idarenin halka güven vermesi, halk ile bilgi alışverişinde olması son derece önemlidir. Nitekim halk panikleyecek korkusu ile bilgi paylaşılmaması neticesinde yanlış ve yanıltıcı bilgilerin sosyal medyadan kara propaganda amacıyla yayılmasına daha fazla hizmet edeceği artık bilinmektedir. Giderek idare, halkla ilişkilerini geliştirmektedir. Bununla birlikte gerek valilik gerekse belediyeler açısından (konuya göre değişmekle birlikte) yönetimin halkı bilgilendirme çalışmaları konusunda halkın %60 oranında “bilgisi olmadığı” ve “halka yetersiz bilgi verildiği” değerlendirmeleri bulunmaktadır (Toprak vd., 2004: 55-57).

AFET YÖNETİMİNDE ÖRGÜTLENME VE ERKEN UYARI

Afet ve Acil Durum Yönetimine (AFAD) ilişkin daha kapsamlı ve işlevsel temel yapılanma, 2009 tarihli ve 5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun ile belirlenmişti. 2018 tarihli ve 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile afet ve acil durum yönetimi örgütlenmesi İçişleri Bakanlığı'na bağlanmıştır. Tanımlar da bu yeni yapılanma içinde güncellenmiştir.

Afet idareye yol gösterici olarak: “Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan doğal, teknolojik veya insan kaynaklı olaylar” (2018 tarihli ve 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, md.31/b) unsurları içinde tanımlanmıştır. Bu tanım insan merkezlidir ve aynı zamanda idarenin sorumluluklarının daraltılmış olarak belirlenmesine yol açacak

bir yöntemi ortaya koymaktadır. Oysaki insan ve doğanın doğrudan karşılaşmadığı afetlerde, bitki (flora) ve hayvan (faunanın) varlıklarının yok olması, varlık merkezli bir afet tanımını gerekli kılmaktadır. Acil durum ise, “Toplumun tamamının veya belli kesimlerinin normal hayat ve faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan ve acil müdahaleyi gerektiren olayları ve bu olayların oluşturduğu kriz halini” (Kararname 4, md.31/a) anlatmaktadır. Merkez hizmet birimleri içinde yer alan Bilgi Sistemleri ve Haberleşme Dairesi Başkanlığı (md.47) görevleri arasında a)

Afet ve acil durum yönetim merkezlerinin, ortak haberleşme ve bilgi sistemlerinin standardını belirlemek ve denetlemek, b) Afet ve acil durumlara ilişkin her türlü bilgi, haberleşme, tahmin ve erken uyarı sistemlerini kurmak, kurdurmak, bakım ve onarımını yapmak veya yaptırmak, işletmek veya işletilmesini sağlamak yer almaktadır.

Birçok afet tipi yanında insan kaynaklı afet tipleri içinde “göçler” de Türkiye açısından “dış göç” olarak Türkiye Cumhuriyeti tarihinde karşılaşmadığı kadar büyük boyutta gerçekleşen önemli bir çalışma alanı haline gelmiştir. Suriye’den gelen göçler başta olmak üzere büyük oranda Türkiye’ye yönelen, sınır aşan düzensiz ve hukuk dışı dış göçlerin yönetiminde AFAD yapılanmasına temel yetki verilmiştir. Türkiye’ye Suriyeli sığınmacı göçleri, ilk olarak Nisan 2011 tarihinde başlamıştır (Karaman, 2015: 6).

Dış göçlerle yıllardır süren yoğun uğraşı, göçler dışındaki afetlere yönelik daha etkin çalışmaları aksatmıştır. Göç Yönetimi İdaresi de kapsamlı bir dış göç stratejisi oluşturmaya vakit bulamadan uygulamaya geçmiş ve eleştirilebilir güvenlik zaafı oluşturmuştur. Nihai tahlilde, AFAD yapılanması, bazı temel güvenlik konularında stratejik yaklaşımları katılımcılık ilkesine uyarak belirlemekte ise de tipine göre afet eylem planları oluşturmada hızlı hareket edememektedir. Türkiye’de afet örgütlenmesi (AFAD) çalışmalarında ve afet yönetimi sürecinde yapılması gerekenlerle ilgili henüz teorik altyapı oluşturulmaktadır (Karaman, 2017: 1-35).

Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP, 2014) afet risklerinin azaltılmasına yönelik hedefleri ortaya koyan, ilk kapsamlı bir stratejik belge olması açısından önemlidir. Ayrıca Türkiye’nin İklim Değişikliği ile ilgili Uyum Stratejisi Eylem Planı (2011–2023) hazırlanmış ve hatta destek talep eden ülkelerde, afet yönetim sistemlerinin geliştirilmesi, afete hazırlık ve risk azaltmaya yönelik faaliyetlerin gerçekleştirilebilirliği çalışmalarına da Eylem Planında yer verilmiştir. Ancak bu çalışmalar afet risklerine yönelik toplumsal farkındalık ve her kademedeki idari çalışmalar ile bütünleştirilmiş değildir. Bu nedenle toplumda afetlere karşı hazır olma konusunda idareye karşı güven duygusu yerine bir tedirginlikten bahsedilebilir. İdari kapasitenin desteklenmesinde gönüllü çalışmalar, aslında idare ve toplum yönüyle güven oluşturmada önemli katkı sağlayıcı özellik taşımaktadır.

Toplumsal olarak sorumlulukların paylaşımında önemli bir rol oynayacağı düşünülen “gönüllülük” çalışmalarını kavramsal olarak temel unsurları itibariyle değerlendirmek yerinde olacaktır. Gönüllülük: bireylerin, kimse zorlamadan ve kendi iradeleri içinde, bilgilerini, emeklerini, zamanlarını, deneyim ve kaynaklarını hiçbir karşılık beklemeden toplum kalkınmasının istifadesine belirli bir amaç için sunmasıdır. Amacın gerçekleşmesi için, toplumun tüm kesimlerinin katılımını sağlayacak ve istifadesine sunacak stratejiler geliştirilmektedir.

Birleşmiş Milletlerin 2002 yılında öne çıkan “Gönüllüğü Destekleyici” çalışmalarının temel felsefesi: Gençler, yaşlılar, engelliler ve azınlıklar gibi grupları gönüllü faaliyetlere katarken aynı zamanda fırsat da sunmak, toplumsal sermayeyi artırmak, kalkınma kapasitesini güçlendirmek ve refah üzerinde kalıcı bir etkiye sahip kılabilecek normatif alan yaratmak olarak belirtilmektedir. Bu amacı gerçekleştirmek için global bir dünyada herkes için toplumsal kalkınmanın sağlanması, hükümetleri cesaretlendirerek ve görüşlerini dikkate alarak, toplumsal kalkınmanın tüm aktörlerine uygun ortamın sağlanması, gönüllülüğün değeri ve fırsatları hakkında kamuoyunu bilinçlendirerek kapsamlı stratejiler ve programlar geliştirilmesi ve sivil toplum örgütleri çalışanları ile diğer toplumsal aktörlere yararlı faaliyetlerde bulunabilmeleri için uygun ortamı sağlamak ve özel sektörün bu tip faaliyetleri desteklemesini teşvik etmek uygun yapısal değişiklikler olarak tasarlanmaktadır. Belirtilen bu çalışmalar sayesinde, gönüllülikle ilgili farkındalıkların kendi içinde de artmasına, artan oranda gönüllülerin katkısının alınmasına yol açacağı hususu ortaya konulmakta, tüm gönüllülerin afetler gibi olağanüstü durumlar da dahil olmak üzere topluma yaptıkları katkılara övgüyle vurgu yapılmaktadır.

Türkiye’de de mevzuat düzenlemelerinde gönüllü çalışmalar konusunda gelişmeler bulunmaktadır. Nitekim, 2013 tarihli Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği gerek katılımcılık ve gerekse gönüllü çalışmalara yer vermiştir. Gönüllü Çalışma Başlığı altında (Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği, md.21 ve md.26/4) yer alan düzenlemelerde;

-AFAD Başkanlığı’nın valilik, kaymakamlık ve belediyelerde gönüllülüğü özendirici ve teşvik edici çalışmalar yapması, gönüllülere eğitim, teçhizat gibi ihtiyaçları konusunda destek vermesi, farklı toplumsal grupların afet ve acil durum yönetimine katılımını sağlaması,

-AFAD Başkanlığı’nın ulusal düzeyde afet ve acil durumlara etkin müdahaleyi; tüm Bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği başta olmak üzere tüm sivil toplum kuruluşlarını, üniversiteleri ve yardıma gelen yabancı kuruluşları, gönüllü birlikleri koordine etmeyi sağlama, işbölümü yapma ve yapılan çalışmaları denetlemesi konularında destekleyici hükümlere yer verilmiştir.

Yükseköğretim kurumlarının bünyesindeki eğitimli gençlik nedeniyle, afetlerde yardım alınacak önemli bir potansiyeli bulunduğundan ayrı bir öneme sahip

olduğu düşünölmelidir. Üniversitelerin bu nedenle ayrı bir başlık altında sorumlulukları belirtilmiştir (Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği, md.28/11). Nitekim Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı;

a) Afet öncesi her üniversitenin ve bağlı birimlerinin afet ve acil durum planları yapmasını sağlamak, üniversitelerde afet gönüllüsü gençler yetiştirmek üzere çalışmalar yapmak,

b) Afet sırasında üniversite yurtlarında barınan ve üniversitelerde eğitimde olan öğrencilerin tahliyesi; tahliye edilen öğrencilerin sağlık, beslenme, barınma gibi ihtiyaçlarının diğer hizmet grupları tarafından karşılanmasını sağlamak,

c) Afet sonrasında ise hızla eğitim ve öğretim hizmetlerinin sürekliliğini sağlama çalışmalarından sorumlu tutulmuştur.

Yönetmelik md.33’de gönüllü çalışmalar dışında zorunluluk halleri de bireylerin görev ve sorumlulukları başlığı altında yer almaktadır. Düzenlemeye göre;

Afet ve acil durumlarda asker ve hâkim sınıfından olanlar hariç olmak üzere, 18-65 yaş arasındaki bütün erkek vatandaşlar, afet ve acil durum hizmetleri sebebiyle vali ve kaymakamlarca kendilerine verilen görevleri yerine getirmekle yükümlüdür. Bu yükümlüler, yükümlölükleri süresince iş yerlerinden izinli sayılır ve her türlü mali ve sosyal hakları korunur (Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği, md.33/1). Bu hükme göre kadınlar ancak gönüllü olarak çalışma talebinde bulunduğunda ve uygun görülmesi halinde afet ve acil durum çalışmalarına katılım ile katkı verebilecektir. Bu düzenleme eleştirilebilir bir özellik taşımaktadır. Esasen afetlerde herkesin faydalı olabileceği katkıya ihtiyaç bulunmaktadır.

Kamu Yönetiminin işleyişinde, afet ve acil durum hallerinde kurumsal katılımdan verim alınacağı beklentisi bulunmaktadır. Kurumsal katılımlarda aslında kişinin işini/görevini gönüllü seçtiği koşullarda “gönüllü görevli” olma pozisyonunun gereklerini yerine getireceği beklentisi bulunmaktadır. Beklenen katkının alınmasını sağlamaya hizmet edebilecek eğitimi destekleyen simölasyon çalışmaları sayesinde personel verimliliği kontrol edilebilmektedir. Korku, hastalık gibi farklı nedenlerle, sorumluluklarını yerine getiremez hale gelme sonucunda, görevi aksatmanın sorun yaratmaması açısından en iyi yöntem, il düzeyinde “gönüllölük envanterine” sahip olunmasıdır. Böylece kurumsal ve bireysel katkıların belirlenmesi, afet öncesi ve sonrası süreçte iş verimliliğini sağlamanın güvenilirliği oluşturulmaktadır. Yerel yönetimler, mevzuat hükümlerine göre beldede hazırlık çalışmaları yapmaktadır. Ancak yerelde, mevzuatı gereği yürütölen çalışmalarla merkezi düzeydeki çalışmaların birlikteliği veya bütünleşikliğinin sağlandığını gösteren bir belgelendirme bulunmamaktadır.

Afetlerde erken uyarı çalışmalarında yapılması gerekenler kısaca özetlendiğinde; afetlere karşı güvenli mekanizmaların oluşturulması, verilecek taktikler

bağlamında afetzedelerin yönlendirileceği yerleşim yerlerinin oluşturulması, afet anında aksamayacak, tıkanmayacak etkin haberleşme ve iletişim sistemi kurulması, afetlere karşı toplumun bilinçlenmesini sağlamak için eğitim ve bilinçlendirici programlar kurulması, afet yönetimi sürecine sivil toplum kuruluşları ve halkın katılımının sağlanmasına ilişkin toplumsal farkındalık yaratmaya hizmet edecek konulara dikkat çekilmesi ve gerekliliklerin yerine getirilmesi önemlidir. Bu gibi temel tespitler yanında afet sonrası çalışmalarına ilişkin ilkelerin belirlenmesi de önemlidir. Afet sonrası Hızlı Çevresel Etki Değerlendirmeleri yanı sıra, Afet sırası ve sonrasında toplum nasıl organize olacaktır? Toplum, gönüllü faaliyetlere iştirak etmeye eğilimli midir? Bu gibi hususlar, önem taşımaktadır. Toplumun, afetlerde ortaya çıkabilecek tehlikelere yönelik “idari” uyarılara karşı görüşlerinin tespit edilerek, karşı idari taktikler geliştirilmesi için aşağıda sonuçları incelenen anket çalışmalarına yer verilmiştir.

TOPLUMSAL DAVRANIŞ VE ERKEN UYARI ÖRNEKLEMİ

Bu çalışmanın toplumsal örnekleminde, Google anket formları kullanılarak web üzerinden, 2018 yılı Ocak-Şubat ve Mart aylarında uygulanan anketler, sosyal medya üzerinden uyarı mesajları ile farkındalık sağlanarak gerçekleştirilmiştir. Ankete katılımda İzmir, %79,2 ile ağırlıklıdır; diğer iller, %20,8 oranındadır. İzmir dışında ankete katılanlar, her bir il için 1-3 kişi aralığında; Adana, Afyon, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir Barın, Bursa, Çanakkale, Eskişehir, Maraş, Mersin, Manisa, Rize, İstanbul, Trabzon, Kocaeli illerindedir. Ankete %58,5'i kadın ve %41,5'i erkek olmak üzere cevap verilmiştir. Yaş dağılımı Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1. Yaş Dağılımı

Yaş Aralığı	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Değer			
18-25	96	60,4	60,4
26-50	36	22,6	22,6
51 ve üstü	27	17,0	17,0
Toplam	159	100,0	100,0

Yaş dağılımları incelendiğinde 18–25 yaş aralığındaki katılımcıların oranı %60,4'dür. Anketi cevaplayanlar, genç grup ağırlıklıdır. İkinci grup, 26–50 yaş grubudur ve %22,6 oranındadır. 51 yaş ve üstü ise %17 oranındadır. Konunun özelliği dikkate alındığında genç grubun sürdürülebilir mukavemetli toplum kaynağı olma açısından değerlendirmeleri bu çalışmada önem taşımaktadır.

Tablo 2'de medeni hal incelenmektedir. Ankete cevap verenlerin genç grup olması nedeniyle %67,9'u bekârdır ve evli olanların yüzdesi 24,5 oranındadır. Katılımcıların %7,5'i boşanmış ve dul kalmıştır.

Tablo 2. Medeni Hal

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Değer	Evli	39	24,5	24,5
	Bekâr	108	67,9	67,9
	Boşanmış	8	5,0	5,0
	Dul	4	2,5	2,5
	Toplam	159	100,0	100,0

Tablo 3 içeriğinden de görüleceği gibi ankete katılanlar aynı zamanda eğitim düzeyini %91,8 oranında üniversite olarak işaretlemişlerdir.

Tablo 3. Eğitim Düzeyi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
	İlkokul	4	2,5	2,5
	Ortaokul	2	1,3	1,3
	Lise	7	4,4	4,4
	Üniversite	146	91,8	91,8
	Toplam	159	100,0	100,0

Tablo 4. Sektörel Dağılım

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
	Kamu	92	57,9	57,9
	Özel	35	22,0	22,0
	Sivil	32	20,1	20,1
	Toplam	159	100,0	100,0

Ankete katılanların %57,9'u kendini kamu sektöründe değerlendirmiştir. Özel sektör, %22 oranında; sivil örgütler ise %20,1 oranında temsil edilmektedir.

Tablo 5. Ailede Afetlerle Başa Çıkmanda Zorluk Yaşayan Bireylerin Varlığı

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
	Evet	28	17,6	17,6
	Hayır	131	82,4	82,4
	Toplam	159	100,0	100,0

Afetlerde aile içinde mukavemet açısından sorun oluşturabilecek bireylerin varlığına yönelik soruya (Tablo 5) %82,4 oranında ailede afetlerle başa çıkmanda zorluk yaşayabilecek kişi olmadığı yönünde cevap verilmiştir. Sorun oluşturabilecek bireylerin var olduğunu belirtenler, %17,6 oranındadır. Mukavemetsiz grup örneklemine, çocuk (6 kişi), yaşlı (9 kişi), engelli (5 kişi) ve şişman (1 kişi) girmiştir.

Tablo 6. Kamu Yönetiminin Erken Uyarı Bilgilendirmeleri Hakkında Halkın Bilgi Sahipliği

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
	Evet	61	38,4	38,4
	Hayır	98	61,6	61,6
	Toplam	159	100,0	100,0

Tablo 6'ya göre; kamu yönetiminin erken uyarıya ilişkin bilgilendirmelerinden halkın %38,4'ü bilgi sahibi iken, %61,6 oranında bir grup ağırlıklı olarak bilgi sahibi değildir.

Tablo 7. Kamu Yönetiminde Erken Uyarılarda Gerekli Teknik Kapasite Ve Teçhizat Varlığı Hakkında Halkın Bilgi Sahipliği

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
	Evet	43	27,0	27,0
	Hayır	116	73,0	73,0
	Toplam	159	100,0	100,0

Kamuoyunda idarenin erken uyarı konusunda teknik kapasite ve teçhizat varlığına ilişkin (Tablo 7) bilgisi olmama, %73 oranıyla yüksek bir değerdedir. Gerçekten de halkı tedirgin etmeme açısından sirenlerin çalışıp çalışmadığının ancak her yıl "10 Kasım" Atatürk'ü Anma Günü vesilesi ile kontrol edildiği bilinmektedir. Bu nedenle zihinlerde genelde "bir yas hali ile siren ilişkisi" uzun yıllardır kurulduğu için, bir afet nedeni ile kullanılması beklenen sirenlere halkın nasıl tepki vereceği tereddütlü bir konudur.

Tablo 8. Erken Uyarının Hangi İletişim Araçlarıyla Yapılmasında Halkı Tercihi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
	Telefon	66	41,5	41,5
	Radyo	7	4,4	4,4
	Televizyon	38	23,9	23,9
	Hoparlör	24	15,1	15,1
	Yazılı Basın	2	1,3	1,3
	İnternet-İletişim Araçları	22	13,8	13,8
	Toplam	159	100,0	100,0

Erken uyarıda öncelikli olarak kullanılması gereken iletişim araçlarına yönelik, genelde kısa bildirimler için telefonun tercih edildiği görülmektedir. Tablo 8'e göre ankete katılanlar, %41,5 oranında telefonlarına mesaj gelmesinden yanadır. Bu oranları %23,9 televizyondan bilgilendirme isteği izlemektedir. Sokaktan hoparlör aracılığıyla sesli duyuruyu tercih edenler %15,1 oranındadır. İnternette bilgi alma %13,8 oranındadır. Radyodan bilgi alma tercihi %4,4 oranıyla oldukça düşük bir orandadır. Bu sorular, erken uyarı sürecine ait olduğu için sistemlerin henüz çalıştığı bir zaman için belirtilen tercihlerin işlevliliği bulunmaktadır. Ancak literatürde önemsenen, elektrik enerjisinden bağımsız çalışabilen radyo vb. cihazların afete hazırlık olarak el altında bulundurulması konusu, ciddi bir eksiklik

oluşturmaktadır. Daha ziyade yazılı basından bireysel takip gerektiren araçlar yerine, kendisine bir şekilde ulaşılarak bilgi verilmesi yönünde kamuoyunda bir beklenti görülmektedir.

Erken uyarı gerektiren bilgi paylaşımındaki beklentinin yönüne ilişkin bu veriler, halkın beklentilerine yönelik olarak çok yönlü bilgilendirme yapılması konusunda idareye bir tercih geliştirmesi gerektiğini gösterebilir. Ancak yıkıcı propagandaya kamuoyunu açık hale getirmemek için güvenli bir yöntem geliştirmek önemlidir. Örneğin; Almanya gibi bazı Avrupa ülkelerinde uygulanan uyarı sirenini devreye sokarak, halkın hemen ortak yayına geçen radyoyu dinlemesi vb. yöntemler geliştirilebilir. Meteorolojik bilgiler yanında, ayrıca özel durum bilgilendirmesiyle ilgili taleplerin tespitine ilişkin beklentinin yönü, Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9. Meteoroloji Bilgilendirmesi Yanında, İlgili İdari Birimlerin Doğrudan Mekân Belirterek Halkı Ayrıca Uyarması Beklentisi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	147	92,5	92,5
Hayır	12	7,5	7,5
Toplam	159	100,0	100,0

Ankete katılanlar içerisinde ancak %7,5 oranında bir grup, afetlere yönelik bölgesel olarak ayrıca uyarılmayı istiyor musunuz doğrultusundaki bu soruyu “hayır” olarak cevaplamıştır. Buna karşılık %92,5 oranında ağırlıklı bir grup, sadece hava durumu bilgilendirmelerine bağlı kalmanın yeterli olmayacağı düşüncesindedir. Ayrıca idari birimlerin bölgesel ayrıntılarına girmesini ve böyle mekân içerikli uyarılarda daha dikkatli olacaklarını belirtmişlerdir. Gerçekten de uygulamada “kar, şiddetli yağmur veya fırtına” beklentisi vb. erken uyarı olarak değerlendirilmesi gereken meteorolojik haberler, “ihtiyatlı veya tedbirli davranma” açısından yerel halk ancak bir zorda kalma tecrübesi yaşamış ise etkili olmaktadır. Örneğin; küçük çocuğunu elinden tutup İstanbul Boğazı’nın bir yakasından diğerine tam da o gün gezmeye giderken yolda kalan ailelerle yapılan “devletin yollara müdahale etmediğine ilişkin şikâyet içerikli” mülakatlar hepimizin hafızalarını meşgul eden, bitmeyen örneklerdir...

Erken uyarı ile ilgili bu çalışmaya temel teşkil eden kamuoyu anketine katılanlar arasında %74 oranında (118 kişi) bir grup, kayda değer bir tehlikeli olay yaşamamıştır. Ancak doğal afetlerden etkilenen yaklaşık %26 oranında (41 kişi) bir örneklem grubu bulunmaktadır. Bu grup, yaşadıkları olayları kısaca ankette belirtmiştir. Anlatımlarından karşılaştıkları afetlerden çok etkilendikleri ve başa çıkmak için çaba harcadıkları anlaşılmaktadır. Afet tecrübesi daha çok deprem ve su baskını ile ilgilidir. Bu anlatımlardaki ortak nokta, toplumsal dayanışma içinde hareket etmeleri ve komşuların birbirlerine cesaret vermeleridir. Kentleşme hareketlerinin olumsuz yabancılaştırma etkisine rağmen, komşuluk ilişkilerinin hala önemini koruduğu, zayıflasa da “çökmediğini” söylemek mümkündür. Bu

nedenle Belediye Mevzuatı'nda mahalle konusunun öne çıkmasının, mahalle halkı ve muhtarlık yönetimi bütünlüğünde bir işbirliği sağlamaya hizmet etmesi açısından afetlerde önemli bir katkı getireceği öngörülebilir. Aşağıda yaşanmış afetlere ilişkin öğrenilen dersler kapsamında birkaç örneğe yer verilmiştir.

Örnek 1.“... evimi su bastı, kendim temizledim. Sigortadan para aldım, deprem ile de karşılaştım. Annem yatalaktı, dışarı çıkartamadım. O tek başına evde kalmasın diye onu bırakamadım...”

Örnek 2. “... 22 Temmuz 1967 Adapazarı depremi 7,2 büyüklüğünde oldu. O zamanlar doğal afetler ve depremle ilgili bilgi verecek bir kaynak yoktu. Eğitim verilmesi de söz konusu değildi. Çok sık ama zarar vermeyen depremler yaşadığımız için aile büyüklerimiz büyük bir deprem geldiğinde evimizi süratle terk ederek nerede buluşacağımızı kararlaştırmıştı ve bunu aile olarak hepimiz biliyorduk. Evimiz depremlere dayanıklı olarak (1945 yılında meydana gelen büyük bir deprem sonrası) inşa edilmişti. Battaniye, ocak, içme suyu ve kuru gıda maddelerini evimizin dışında bulunan küçük bir depoda tutuyorduk. Bir de çadırımız vardı. Deprem gerçekleştiğinde bunları kullandık. İlk anda depremin büyüklüğünden dolayı bir arada bulunmayı başaramamıştık. Devletin katkısı hiçbir zaman hemen beklenmedi. Devletin gücü, bu konuda zaten çok yeterli sayılmazdı; can kurtarma faaliyetleri, askeri birlikler tarafından yapılırdı. Genelde mahalle halkı dayanışma halindeydi. Büyükler, belki kendi psikolojileri bozdu ama sürekli moral vererek sıkıntının atılacağını ifade ediyorlardı. Normale dönmek çok kolay olmadı ancak yaşadıklarımızın sonraki depremler için hep tecrübe olduğunu anladım.”

Örnek 3. “ İzmir’de 2017 Haziran ayında 6,2 büyüklüğünde bir deprem yaşadım. Evimin her odasında bir küçük çanta var ve 2 şişe su ve bir düdük, ilk yardım çantası ve el feneri ile biskuit tutuyorum. Çünkü deprem korkusu yaşıyorum. Bu nedenle de evin içinde hiçbir kapı kapanmaz hep açıktır...”

Örnek 4. “Kocaeli depreminde 17 Ağustos 1999 tarihinde oradaydım eşimin afetzede konumundaki ailesini ikamet ettiğim şehre nakil etmek için...O ilk 72 saatte afette herkes kendi başının çaresine bakacak olayını bizzat yaşadım, trafiği bile siviller yönetiyordu, devlet diye bir şey yoktu. Keza ildeki kamu ve özel idare teşekkülleri de afetzede idi... Toplanma bölgesi falan hikâye, her aile evine en yakın yerde ama garaj sundurması altında, ama açıkta yatak döşek dışarıda ikamet ediyordu. Açık bir bakkal yoktu, yıkıntılar o kadar çoktu ki kurtarma ekipleri ve iş makineleri her birine çare olamadı. Esasen o tarihte sadece Kocaeli’nde değil, milletçe afetzede idik. Düzenli çadır kentler, lojistik destek üsleri kurulup faal hale gelmesi ve homojen bir şekilde herkese ulaşılması 1 ay sürdü. Medya, yayınları ile korku içinde travmada olan afetzedeleri rehabilite edeceğine onları da daha da ürküttü. Ama geride ülkemiz için büyük dersler bıraktı ve bu büyük depremin sonrası deprem yönetmeliğimizi güncelledik. AFAD kuruldu, binalarımız deprem yönetmeliğine uygun yapılır oldu.

Eksiklerimize rağmen 1999 öncesine nazaran daha iyi durumdayız ancak daha az betonlaşma daha çok yeşil, sosyal alan büyük kentlerimizde üretilmelidir. Büyük İzmir depreminde 4 milyon nüfus, hangi toplanma bölgesine sığacak...

Örnek 5. “Ağustos 1999 depremini yaşadım. Evi terk ettik. Ailemle üç gün Sultanahmet Meydanı’nda konakladık. Eve girmekten korkuyorduk... 2005 veya 2006 yılında İzmir’deki depremi yaşadım, çok korkmuştuk. Akrabalarda kaldık... Gece yarısı uykudayken deprem ile karşılaştık. Şiddetli bir sarsıntıyla uyandık. Küçüktüm. Ailem sarsıntı hafifleyince hemen bahçeye çıkardı. Depremle ilk kez o zaman tanışmış oldum. Olaydan sonra depreme hazırlıksız olduğumuzu fark ettik. Hem evdeki mobilyalar duvara sabitlenmediği için hem de deprem çantamız olmadığı için... Depremden evimiz kaymıştı. Evimiz, 2 katlı olmasına rağmen bir hafta bahçede yattık ve sonra evden taşındık... 99 Marmara depremini yaşadım. Yaşam itibarıyla uzun bir süre travmatik etkisi oldu... Depremden 2 saat sonra yaşadığımız binadan çıkabildik. Çevredeki insanların yardımıyla yaşadık... Yaşamadan anlaşılması zor kaotik bir durum afet...”

Ankete katılanlara yaşadıkları ilde, hangi bölgelerin hangi afet tiplerinde riskli olduğunu bilip bilmediklerine yönelik ayrıntı içeren bir soru sorulmuştur. Bu soruya %66 oranında “bilgisi bulunduğu”, %34 oranında ise “bilmediği” yönünde cevap gelmiştir.

Ayrıca ilinizde hangi afetler size göre önemli ve önceliklidir sorusuna verilen ortak cevaplar, “deprem, sel ve yangın, fırtına ve toprak kayması” olmuştur. Ayrıca kuraklık, terör saldırısı, kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer (KBRN) silah ve maddeler, hortum ve tsunami de listede 3-5 kişinin tercihi olarak yer almıştır. Görüldüğü gibi tsunami ve özellikle de kapıdan girmiş olan kuraklık gibi konular, halkın öncelikli afetler listesinde henüz yer almamıştır.

Tablo 10. Bir Afetle Karşılaşıldığında Komşulardan Destek Beklentisi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	98	61,6	61,6
Hayır	61	38,4	38,4
Toplam	159	100,0	100,0

Bir afetle karşılaşıldığında, komşulardan destek alabilme beklentisini ortaya koyan Tablo 10’a göre beklentisi olanlar, %61,6 oranındadır. Komşulardan destek alabilme konusunda beklentisi olmayanlar ise %38,4 oranındadır. Yukarıda da belirtildiği gibi komşuluk ilişkileri zayıflamakla birlikte henüz işlerliği olabileceği beklentisi bulunmaktadır.

Tablo 11. Afet Uyarısıyla Karşılaşıldığında, Belediyesinden En Fazla 24 Saat İçinde Yardım Alabilme Beklentisi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
	Evet	51	32,1	32,1
	Hayır	108	67,9	67,9
	Toplam	159	100,0	100,0

Tablo 11'e göre bir afet uyarısı ile karşılaşıldığında hazırlık çalışmaları itibariyle belediyesinden en fazla 24 saat içinde yardım alabilme beklentisi bulunmayanlar, %67,9 oranındadır. Buna karşılık %32,1'i yardım alabileceğini düşünmektedir. Bu oranlar, yerelde belediyelerin kendi kapasiteleri hakkında bilgilendirme yapmaları ve bu bilgileri de göstergelerle ilişkilendirmeleri gerektiğini doğal olarak göstermektedir.

Tablo 12'ye göre bir afet uyarısı ile karşılaşıldığında valilik biriminden en fazla 24 saat içinde yardım beklentisi bulunmayanlar, % 63,5 oranındadır. Buna karşılık %36,5'i yardım alabileceğini düşünmektedir. Belediye yönetimleriyle karşılaştırıldığında; valilik birimlerine güven oranı, %4,4 puan daha fazladır.

Tablo 12. Afet Uyarısıyla Karşılaşıldığında, Valilikten En Fazla 24 Saat İçinde Yardım Alabilme Beklentisi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
	Evet	58	36,5	36,5
	Hayır	101	63,5	63,5
	Toplam	159	100,0	100,0

Belediyelerde olduğu gibi valilik birimlerinde de valiliklerin gerek kendi kapasitelerini ortaya koyan çalışmalar yapmaları gerekse halkla ilişkilerini geliştirmeleri gerekliliği göstergelerle ilişkilendirilmesi açısından önem taşımaktadır.

Tablo 13. Bulunulan Evi Kendi İmkânlarınızla Terk Edin Uyarısına Halkın Kesinlikle Uyuma Eğilimi

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
	Evet	120	75,5	75,5
	Hayır	39	24,5	24,5
	Toplam	159	100,0	100,0

Tablo 13'de yer alan bilgiler, bulunulan yeri afet nedeniyle "terk et" uyarısına karşı toplumsal tepkileri ölçmeye yöneliktir. Erken uyarılarda, halka kendi imkânlarınızla bulunduğunuz evi terk edin uyarısında %75,5'i buna uyacağını ve %24,5'i ise uymayacağını belirtmiştir. Uymayacağını belirtenler içinde %17 oranındaki grup (28 kişi), ağırlıklı olarak (18–25) genç yaş grubudur.

Tablo 14. Afetlere Hazırlık Kurslarına Katılmak İstekliliği

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
	Evet	126	79,2	79,2
	Hayır	33	20,8	20,8
	Toplam	159	100,0	100,0

Ankete katılanlara “afetlere hazırlık kurslarına” katılarak bilgilendirme eğitimi alma istekliliği sorulmuştur (Tablo 14). Bu soruya %79,2’i olumlu cevap verirken; %20,8 oranında “hayır” cevabı alınmıştır. Kurslara katılmak istemediğini beyan edenler, %10 oranında (18–25) genç yaş grubuna mensup iken; %10,8 oranına sahip grup ise 25 ve üstü yaştaadır.

Tablo 15. Afet Sürecinde “Gönüllü Çalışmalarda” Görev Almak Amacıyla Hazırlık Kurslarına Katılma İstekliliği

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
	Evet	122	76,7	76,7
	Hayır	37	23,3	23,3
	Toplam	159	100,0	100,0

Afet sürecine ilişkin olarak; hazırlık, sırası ve sonrası ile ilgili “gönüllü çalışmalarda” görev almak için hazırlık kurslarına katılma istekliliği Tablo 15’de yer almaktadır. Tablo 15 incelendiğinde hazırlık kurslarına katılmak isteyenlerin oranı, sadece bilgilenecek için eğitimlere katılmayı isteyenlerin oranına göre %2,5 puan gerileyerek %76,7 oranında kalmıştır. Hazırlık kurslarına katılmayı, görev almak amacıyla gerçekleştirmediğini belirtenler, başka bir ifadeyle gönüllü çalışmalarda görev almak istemeyenler ise %23,3 oranındadır. Bu tablodan gönüllü çalışmaları destekleyecek kurslara katılanların bir kısmının sadece bilgilenecek veya sertifika elde etmek amacıyla katıldığı düşünülebilir. Elimizde kurslara katılarak eğitim alan adaylardan ne kadarının afetlerde gönüllü çalıştığına dair bir bilgi bulunmamaktadır.

Ankete katılanlara Tablo 16’da “Afetlerde gönüllü çalışır mısınız?” sorusu, doğrudan “afet ve gönüllü çalışma” bütünlüğü içinde sorulduğunda; bu defa “çalışırım” diyenler ancak %10,1 oranında gerçekleşmiştir.

Tablo 16. Afetlerde Gönüllü Çalışmalarda Yer Alma İstekliliği

		Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
	Evet	16	10,1	10,1
	Hayır	143	89,9	89,9
	Toplam	159	100,0	100,0

Tablo 16’ya göre gönüllü olarak afetlerde çalışma istekliliği ancak %10,1 iken; bu soruya %89,9’u hayır olarak cevap vermiştir. Afetlerde gönüllü çalışabileceğini belirten, %10,1’in içinde %5,7’i 18–25 yaş grubuna mensuptur. Afetlerde görev almak istemeyenler toplamının %59,4’ü kadın; 40,6’sı erkek olarak belirlenmiştir. 2013 tarihli Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri

Yönetmeliği hükümlerine göre yukarıdaki satırlarda da bahsedildiği gibi, gönüllü çalışmalar dışında zorunluluk halleri Yönetmelik md.33’de yer almakta ve 18–65 yaş arasındaki bütün erkek vatandaşları yükümlü kılmaktadır. Bu durumda ilgili birimlerde afet öncesi hazırlık çalışmalarına katılanların, afet zamanında ne kadar etkili veya verimli katkı sağlayabilecekleri üzerinde önemle durması gerekmektedir.

Afetlerde gönüllü davranışı, gerçekten ayrıca derinlemesine ve geniş katımlı toplumsal araştırmalara ihtiyaç duyan, incelemeye değer bir konudur. Eğitim almaya istekli olup da afetlerde gönüllü çalışma isteğinin düşük olması çok da şaşırtıcı olmayabilir. Türkiye’de mevzuat gereği, kurumsal gönüllülük çalışmalarında; AKUT gibi arama kurtarma dernekleri ve gönüllü sağlık yardım örgütleri gibi sivil toplum yapılanmalarının kayda değer işlevselliği bulunmaktadır. Toplumsal sermaye ile ilişkilendirilebilecek bireysel gönüllülüğe ihtiyaç ve bireysel gönüllülük taleplerinin büyük afetlerle ilişkilendirmesi henüz ortaya çıkmamıştır.

Mamafih, bu anket örneğinde katılımcıların nasıl kaotik bir ortamda bulunulacağına bilinmezliği ve aile önceliği tercihiyle bu soruya olumsuz cevap verdikleri düşünülebilir. Nitekim aile, Türkiye toplumunda %95,4 gibi yüksek bir oranda; arkadaşlar ise %58 oranında önemli tercihler olarak değerlendirilmektedir (Örmeci, 2016). 2002 yılında, 3.728 kişi örneğinde Türkiye’de 30 ilde yapılan ankette de “yaşamınızı anlamlı kılan değerler” sıralamasında aile %93,9 oranıyla birinci değerdir. Diğer seçenekler; eğitim %88,1; çocuk %85,2; mesleki başarı %77,7; din,%75,7 ve idealleri uğruna mücadele %72,1 oranlarıyla (Toprak vd., 2004: 42) öne çıkan değerlerdir.

Ayrıca afet ortamının korkutucu atmosferi ve imkânsızlıklarla mücadele, bir uzmanlık alanı özelliği taşımaktadır. Afetlerde gönüllülük konusu, Türkiye’de geliştirilmiş ve işbölümü ve konuları itibariyle senaryolaştırılmış değildir.

Tablo 17. Afetlerde Kamu, Özel ve Sivil Ortaklı İşbirliğinin Başarısına İnanma

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	141	88,7	88,7
Hayır	18	11,3	11,3
Toplam	159	100,0	100,0

Tablo 17’de halka, afetlerde paydaşların ortak çalışmalardaki başarısı sorulmuştur. Afetlerde kamu, özel ve sivil ortaklıklarla (yönetişim) işbirliğinin başarılı olabileceğine “evet” diyerek olumlu yanıt verenlerin oranı %88,7’dir. Paydaşlarla işbirliğine ilişkin olarak %11,3 kişi başarılı olunamayacağını düşünmektedir. Başarılı olabileceğine inananların %39’unu erkekler temsil ederken; %61 oranında kadın başarının sağlanabilmesine ilişkin daha iyimserdir.

SONUÇ

Afetlerde erken uyarı çalışmaları, toplumun karşılaşacağı yaklaşmış tehlikelerin beklenen zararlarını en aza indirmek ve en geniş anlamda güvenliği sağlamak amacıyla uygulanan, bu bağlamda toplumsal birlikteliğe ihtiyaç gösteren, ihtiyatlı olma ilkesinin eylemsel halidir. Uluslararası tanımlar, toplumun afet karşısındaki güvenliği konusuna odaklanmakla birlikte; erken uyarı faaliyetlerinin sürdürülebilirliği aslında derin ekoloji felsefesi ilkelerinin dikkate alınması ve varlık merkezli tanımlamalara bağlıdır. Başka bir ifadeyle, varlıkların hakkı kavramının gereklerini sağlama ile erken uyarı çalışmalarında başarı arasında tutarlı bir ilişki bulunmaktadır.

Toplum güvenliği açısından konunun bir yönü idari sorumluluk iken; diğer yönü de bireysel, kurumsal, toplumsal sorumluluk bütünlüğüdür. Farklı etkilere sahip afet tipleriyle karşılaşan ilgi gruplarının afetlere mukavemeti de, ülkelerin gelişmişlik derecesine olduğu kadar cinsiyet, yaş ve eğitim gibi insan faktörünün kapasitesine de bağlıdır. Toplumun her seviyesinde, gerek kurumsal gerekse sivil toplum çalışmaları olarak, afet tiplerine göre eğitim ve bilinçlendirme programları yürütülmesi afetlere hazırlık ve toplumsal mukavemet açısından önemlidir. Risk toplumunda özellikle terörün bir ülkeden diğerine virüs gibi sıçradığı koşullarda afetlerin yarattığı kaotik ortamda, karşılaşılması olası insan kaynaklı tehditlerin önlenmesinde, erken uyarının tüm araçlarının etkin kullanılması önemli bir paya sahip görülmektedir. Afetler ve güvensizliğin yarattığı kaotik ortamlarda nasıl idari başarı sağlanabileceğine ilişkin çeşitli adlar altında geliştirilen teorik yaklaşımların temel ortaklığı, “bilgi toplumu” olmayı sağlama gerekliliğidir.

Kamu yönetimi açısından çok önemli bir konu, afet yönetimi sürecinde başarının sağlanması için idarenin sadece bilgi alan değil; aynı zamanda bilgi veren konumunda olması ve halka güven vermesidir. Kurumsal bütünlük, afet yönetimi sürecinde güvene ve işbirliğine dayalı başarının sağlanmasında dikkat edilmesi gereken önemli bir yönetsel tercihtir. Kamu yönetimi teşkilatlanmasında her seviyede idare, topluma kapasitesinin yeterliliği hakkında güven vermelidir. Esasen kapasitenin gelişmesine toplumsal sermaye de katkıda bulunmaktadır. Halk gerek bölgesinde, gerekse ülkesinde ve dünyadaki afetleri televizyon ve internet başta olmak üzere anında öğrenmekte ve bilgi sahibi olmaktadır. Bu nedenle de afetlerden ve etkilerinden habersiz olduğu söylenememektedir. Ancak gerekliliklerin yerine getirilmesi konusu sıkıntılı bir gündem olma özelliğindedir. Afet yönetimi sürecindeki aşamalardan olan risk ve kriz yönetimine ilişkin işgücü planlaması; hasar tespit, iyileştirme, yardımların dağıtımı vb. konularda simülasyon modelleri, rol tanımlarının desteğinde bilgilendirme, kapasite ölçücü ve artırıcı çalışmalar yapılmalıdır.

Afetlere hazırlık açısından çeşitli kurum ve kuruluşlarca özel eğitimler verilse, bireyler eğitim almaya istekli görünseler de “bireysel olarak” kişilerin afetlerde gönüllü desteğinin alınabilmesinden “emin olunması” aslında yönetsel açıdan

belirsiz bir durumdur. Kurumlarda çalışanlar, “gönüllü ve zorunlu görevli” iken; afet zamanında farklı oranlarda “gönülsüzlük” ortaya çıkabilir. Gönüllü bireylerden de afetlere yönelik eğitim olsa da, beklenen fayda çeşitli nedenlerle sağlanamayabilir. Türkiye’de afet yönetiminin etkili bir şekilde yürütülebilmesi için kamu kurumları, belediyeler, özel sektör, üniversiteler ve medya kuruluşları arasında bilgi destekli etkin bir koordinasyon sağlanması, toplumda güven eşliğinin yükseltilmesi açısından önemlidir. Toplumda güvenin yükseltilmesine yönelik bu amacı gerçekleştirmek için Yerel Gündem 21 uygulamalarının getirdiği mevcut demokratik müzakere ortamlarından (kent konseyi gibi) yararlanılmasının yanında; tatbikatlar yapılarak oluşabilecek acil bir durum ve tehlike hali senaryoları için geliştirilen acil durum planlarının prova edilerek uygulanabilirliğinin tespiti önem taşımaktadır. Ayrıca illerde erken uyarı başta olmak üzere eylem planları oluşturulurken kamu, özel ve sivil ortaklıkların bu ortaklıkta rol ve sorumlulukları, beşeri ve teknolojik kapasiteye katkılarının yönü açıkça belirtmeli ve protokoller oluşturulmalıdır. Halk birlikte istekle çalışması halinde, ancak güvenli bir ortam sağlanabileceğine ilişkin bilgilendirildiği ölçüde, olası bir afet halinde kamu yönetimi başarılı olabilecektir.

KAYNAKLAR

- AFAD (2014). *Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.
- Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği (2013). 25.03.2018 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/12/20131218-13.htm> adresinden alındı.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (2009) 25.03.2018 tarihinde <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5902.pdf> adresinden alındı.
- Aslan, S. (2016). Türkiye’de Sosyal Sermaye Bileşenlerinden Güven Hakkında Bir Değerlendirme. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 17 (2): 181-204.
- Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Katma Protokolü (2009), 24.03.2018 tarihinde <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/207> adresinden alındı.
- Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Katma Protokolü hakkında 24.03.2018 tarihinde <http://kisi.deu.edu.tr/zerrin.toprak/> adresinden alındı.
- BBC (2017). *Why Was Houston Not Evacuated Before Hurricane Harvey?*, 25.02.2018 tarihinde <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-41085438> adresinden alındı.
- Can, A. (2015). Türkiye’de Toplumsal ve Kamusal Güvenin İnşası. *International Journal of Social Science*, 34, 261-273.

- Cottle, S.(2001). “*Risk Society” and Media:A Catastrophic View?*, 25.03.2018 tarihinde <http://penelopeironstone.com/CottleBeckandMedia.pdf> adresinden alındı.
- Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği. 25.02.2018 <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/10/20131003-3.htm> adresinden alındı.
- Dünya Meteoroloji Örgütü (2011). 17.02.2017 tarihinde <https://public.WMO.int/en/resources/meteoworld/good-practices-multi-hazard-early-warning-systems-ews> adresinden alındı.
- Garofalo, J. (1981). The Fear of Crime: Causes And Consequences. *Journal of Criminal Law And Criminology*, 72(2), 839-857.
- Karaman, Z. T. (2015). Perceptions of Immigrants by The Local People And Administrative Perspectives Regarding The Immigrants of Turkish Origin Who Came to Turkey From Bulgaria: A Case Study of İzmir. *Open Journal Of Social Sciences*, 3, 5-22.
- Karaman, Z. T. (2017). *Afet Tiplerinde Erken Uyarı ve Afet Tipleri*. (221-247) 24.03.2018 tarihinde <http://afetyonetimi.deu.edu.tr/> adresinden alındı.
- Karaman, Z. T. (2017). *Afet Yönetimine Giriş ve Türkiye’de Örgütlenme* (1-35). 24.03.2018 tarihinde <http://afetyonetimi.deu.edu.tr/> adresinden alındı.
- Örmeci, O. (2016). *Dünya Değerler Araştırması 2010-2014 Türkiye Verileri Analizi*. 25.02.2018 tarihinde <http://politikaakademisi.org/2016/12/27/dunya-degerler-arastirmasi-2010-2014-turkiye-verileri-analizi/> adresinden alındı.
- Resmi Gazete, (2018). *4 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi*, 09.10.2018 tarihinde alındı.
- Stratejik Çevresel Değerlendirme Yönetmeliği. 25.02.2018 tarihinde <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/04/20170408-3.htm> adresinden alındı.
- The Balance (2018). *Hurricane Harvey Facts, Damage And Costs*, 25.02.2018 tarihinde <https://www.thebalance.com/hurricane-harvey-facts-damage-costs-4150087> adresinden alındı.
- The Global Development Research Center (1992). 24.03.2018 tarihinde <https://www.gdrc.org/uem/la21/local-authorities.html> adresinden alındı.
- Toprak, Z., Köktaş, E., & Tenikler, G. (Ed.) (2004). *21. Yüzyıla Başlarken Türkiye’de Uzlaşmacı ve Çatışmacı Değerler*. İzmir: İzmir Büyükşehir Belediyesi Yerel Yayını.

- UN (2015). 2015-2030 Yıllarını Kapsayan Çerçeve Program, 24.03.2018 tarihinde
https://www.preventionweb.net/files/43291_sendaiframeworkfordrren.pdf
adresinden alındı.
- UN General Assembly (2015). *Sendai Afet Risklerinin Azaltılması Çerçeve Belgesi*, 24.03.2018 tarihinde <http://www.wcdrr.org/uploads/EN7.pdf>
adresinden alındı.
- WVS (2018). *Dünya Değerler Araştırması Hakkında*, WVS-7 Survey Round: Summarizing Achivements And Lookgoing For New Opportunities, 25.03.2018 tarihinde
<http://www.worldvaluessurvey.org/WVSEventsShow.jsp?ID=357>
adresinden alındı.
- Yalçinkaya, T., & Özsoy, E. (2003). Risk Toplumu: Bilgi Toplumunun Evriminde Yeni Boyut. *II. Uluslararası Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi*, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.